

Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om lokförarutbildning;

TSFS 2020:11

Utkom från trycket
den 10 februari 2020

beslutade den 30 januari 2020.

Transportstyrelsen föreskriver¹ följande med stöd av 8 och 9 §§ förordningen (2011:728) om behörighet för lokförare och beslutar följande allmänna råd.

JÄRNVÄG

Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om följande enligt lagen (2011:725) om behörighet för lokförare:

- Förarutbildning och prov.
- Tillstånd för utbildningsanordnare och examinatorer.
- Regelbundna kunskapskontroller för kompletterande intyg.

Ord och uttryck

2 § De ord och uttryck som används i dessa föreskrifter har samma betydelse som i lagen (2011:725) om behörighet för lokförare och förordningen (2011:728) om behörighet för lokförare.

Utbildningsanordnare

Ansökan om tillstånd

3 § En ansökan om tillstånd att bedriva utbildning ska innehålla uppgifter om

1. när verksamheten förväntas starta,
2. den sökandes namn, postadress, faktureringsadress, telefonnummer, e-postadress, organisationsnummer eller motsvarande nummer samt telefonnummer eller e-postadress till kontaktperson för ansökan,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/59/EG av den 23 oktober 2007 om behörighetsprövning av lokförare som framför lok och tåg på järnvägssystemet i gemenskapen, i lydelsen enligt kommissionens direktiv (EU) 2016/882.

3. organisationens struktur och vilka roller som ingår i utbildningsverksamheten, och

4. vilket eller vilka av områdena rullande materiel, infrastruktur, praktisk utbildning och allmänna yrkeskunskaper för förarbevis som verksamheten ska omfatta.

4 § Ansökan om tillstånd ska innehålla dokumentation av ett säkerhetsstyrningssystem, kvalitetsstyrningssystem eller motsvarande där det framgår hur den sökande omhändertar de krav som ställs på en utbildningsanordnare i 9–11 §§ och 5 kap. 8 § lagen (2011:725) om behörighet för lokförare.

Utökat tillstånd

5 § Ansökan om att utbildningen ska omfatta ytterligare områden enligt 3 § 4 behöver endast innehålla intyg och annan dokumentation där det framgår hur den sökande omhändertar kraven i 9–11 §§ för de nya områdena.

Förnyat tillstånd

6 § Ansökan om förnyat tillstånd ska utöver dokumentation där det framgår hur den sökande omhändertar kraven i 9–11 §§ även innehålla

1. en beskrivning av eventuella ändringar som gjorts sedan tillståndet utfärdades samt hur ändringarna har omhändertagits i kvalitetsstyrningssystemet eller det motsvarande systemet,

2. aktuella handlingsplaner för korrigerande åtgärder som utbildningsanordnaren har upprättat för att avhjälpa eventuella avvikelser och andra problemområden som konstaterats vid tillsyn, och

3. en förteckning över utbildningar som genomförts de senaste två åren.

Utbildningsanordnare i annan stat inom EES eller i Schweiz

7 § En utbildningsanordnare som redan är ackrediterad eller erkänd i en annan stat inom EES eller Schweiz ska ansöka om tillstånd för att utbilda om järnvägsinfrastruktur i Sverige.

8 § Vid ansökan behöver den sökande endast visa att den uppfyller de krav som specifikt gäller utbildning om järnvägsinfrastruktur i Sverige.

Till ansökan ska den sökande bifoga

1. intyg som styrker tillräckliga yrkeskvalifikationer för den aktuella infrastrukturen,

2. en beskrivning av hur utbildningsanordnaren har omhändertagit den del av utbildningen som gäller svensk infrastruktur, inklusive kommunikation och terminologi för järnvägsdrift och säkerhetsrutiner, och

3. en kopia på det erkännande eller den ackreditering som utfärdats av en behörig myndighet i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/59/EG av den 23 oktober 2007 om behörighetsprövning av lokförare som framför lok och tåg på järnvägssystemet i gemenskapen.

System för kvalitetssäkring

9 § Om utbildningsanordnaren har ett säkerhetsstyrningssystem ska det vara adekvat och anpassat efter utbildningsverksamheten på ett sådant sätt att verksamheten uppfyller kraven i 10 §. Har utbildningsanordnaren inget säkerhetsstyrningssystem ska det i stället finnas ett kvalitetsstyrningssystem eller motsvarande som säkerställer att verksamheten uppfyller dessa krav.

10 § En utbildningsanordnare ska

1. ha en kompetent ledning och en effektiv ledningsstruktur för att tillhandahålla den avsedda utbildningen,
2. ha tillräckligt med personal med de kvalifikationer och den erfarenhet som behövs för att tillhandahålla aktuell utbildning,
3. se till att utbildarnas skicklighet upprätthålls genom fortbildning och andra åtgärder,
4. ha nödvändig utrustning och bedriva sin verksamhet i en miljö och i lokaler som är lämpliga för den utbildning som erbjuds och det uppskattade elevantalet,
5. ha en metod för att upprätta, utveckla och kvalitetssäkra utbildnings- och kursplaner,
6. dokumentera genomförda utbildningsaktiviteter, inklusive utbildningens mål och innehåll samt information om vem som varit utbildare och vilka elever som deltagit,
7. hålla dokument och utrustning uppdaterade, exempelvis kurslitteratur, programvara och dokument som tillhandahålls av infrastrukturförvaltaren, samt
8. fortlöpande utvärdera utbildningsverksamheten, analysera resultatet och genomföra nödvändiga förändringar.

Kompetenskrav vid praktisk utbildning

11 § I den praktiska delen av utbildningen ska utbildaren ha

1. minst tre års yrkeserfarenhet av att köra järnvägsfordon,
2. ett giltigt lokförarbevis, och
3. ett giltigt kompletterande intyg för den infrastruktur och rullande materiel som utbildningen gäller, eller för en liknande typ av infrastruktur eller rullande materiel.

För att det kompletterande intyget ska vara giltigt ska det vara utfärdat av det järnvägsföretag eller den infrastrukturförvaltare i vars verksamhet den praktiska utbildningen genomförs. Om utbildaren inte har ett sådant intyg ska en förare som har det vara med under färden tillsammans med utbildaren. Det är då föraren med intyget som ansvarar för färden.

12 § Trots 11 § första stycket 3 får praktisk utbildning anordnas för nya linjer, nyligen utrustade linjer eller nyligen införd rullande materiel utan att den aktuella infrastrukturen eller rullande materielen anges på utbildarens kompletterande intyg.

Giltighetstid

13 § Ett tillstånd som utbildningsanordnare ska gälla under viss tid, dock längst i fem år. Tillståndet fortsätter dock att gälla under handläggningstiden för ansökan om förnyelse, förutsatt att ansökan kommit in till Transportstyrelsen innan tillståndet löpt ut.

Utbildning

Utbildningsmetod

14 § Det ska vara god balans mellan teoretisk utbildning och praktisk utbildning.

Allmänna råd

I den teoretiska utbildningen kan datorstöd användas för individuell inlärnin g av till exempel trafikregler och signaleringssituationer.

Simulatorer kan lämpligen användas för träning i hur man hanterar onormala situationer, för händelser som inte kan tränas i verkliga förhållanden eller för regler som tillämpas sällan.

15 § Linjekännedom ska främst uppnås genom att eleven följer med en förare under ett lämpligt antal resor. Andra utbildningsmetoder får användas som komplement.

Utbildning i allmänna yrkeskvalifikationer för förarbevis

16 § Utbildning i allmänna yrkeskvalifikationer för förarbevis ska ge eleven grundläggande kunskaper som är tillämpliga oavsett typ och karaktär av rullande materiel eller infrastruktur. Den får organiseras utan praktiska övningar.

Utbildningen ska ge eleven kunskaper i enlighet med bilaga IV till Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/59/EG.

Allmänna råd

Om eleven har underkänts på prov för förarbevis eller för kompletterande intyg bör en utbildningsanordnare, som en del i den utvärdering som avses i 10 § 8, analysera vilken ytterligare utbildning som krävs för att eleven ska uppnå tillräckliga kunskaper.

Kunskapskrav för rullande materiel och infrastruktur

Yrkeskunskaper om rullande materiel

17 § Utbildning i rullande materiel ska ge eleven kunskaper i enlighet med bilaga V till Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/59/EG.

Yrkeskunskaper om infrastruktur

18 § Utbildning i infrastruktur ska ge eleven kunskaper i enlighet med bilaga VI till Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/59/EG.

Regelbundna kontroller

Kunskaper om järnvägsfordon och järnvägsinfrastruktur

19 § Kontroller av hur en förare uppfyller kraven på tillräckliga kunskaper för att framföra berörda järnvägsfordon på berörd järnvägsinfrastruktur enligt 2 kap. 4 § 2 lagen (2011:725) om behörighet för lokförare ska ske minst vart tredje år. Kunskaper om infrastrukturen ska även kontrolleras när föraren inte framfört järnvägsfordon på mer än ett år på den berörda infrastrukturen.

Språkkunskaper

20 § Bestämmelser om vilka språkkunskaper en förare ska ha finns i kommissionens förordning (EU) 2019/554 av den 5 april 2019 om ändring av bilaga VI till Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/59/EG om behörighetsprövning av lokförare som framför lok och tåg på järnvägs-systemet i gemenskapen.

21 § För förare som riskerar att inte ha lämpliga språkkunskaper ska det kontrolleras minst vart tredje år att kraven i 2 kap. 4 § 3 lagen (2011:725) om behörighet för lokförare är uppfyllda. Kontroll av språkkunskaperna ska också göras om föraren har varit frånvarande i mer än ett år.

Examinatorer

Ansökan om tillstånd

22 § En ansökan om tillstånd att vara examinator vid prov ska innehålla uppgifter om

1. när verksamheten förväntas starta,
2. den sökandes namn, postadress, faktureringsadress, telefonnummer, e-postadress, organisations- eller personnummer eller motsvarande nummer samt telefonnummer eller e-postadress till kontaktperson för ansökan,
3. organisationens struktur och vilka roller som ingår i provverksamheten, och
4. vilket eller vilka av områdena rullande materiel, infrastruktur och körprov som verksamheten ska omfatta.

23 § Den sökande ska i ansökan bekräfta att den kommer att agera opartiskt och icke-diskriminerande när prov ska genomföras och provresultat bedömas.

24 § Ansökan om tillstånd ska innehålla intyg och annan dokumentation som styrker att kraven i 29 och 30 §§ är uppfyllda.

Utökat tillstånd

25 § Ansökan om att provverksamheten ska utökas med ytterligare områden enligt 22 § 4 behöver endast innehålla intyg och annan dokumentation där det framgår hur den sökande omhändertar kraven i 29 och 30 §§ för de nya områdena.

Förnyat tillstånd

26 § Ansökan om förnyat tillstånd ska, utöver de intyg och annan dokumentation som styrker att kraven i 29 och 30 §§ är uppfyllda, även innehålla

1. en beskrivning av eventuella ändringar som gjorts sedan tillståndet utfärdades,
2. aktuella handlingsplaner för korrigerande åtgärder som examinatorn har upprättat för att avhjälpa eventuella avvikelser och andra problemområden som konstaterats vid tillsyn, och
3. en förteckning över prov som genomförts de senaste två åren.

Examinator i annan stat inom EES eller i Schweiz

27 § En examinator som redan är erkänd eller ackrediterad i en annan stat inom EES eller i Schweiz ska ansöka om tillstånd för att genomföra prov om järnvägsinfrastruktur i Sverige.

28 § Vid ansökan behöver den sökande endast visa att den uppfyller de krav som specifikt gäller prov om järnvägsinfrastruktur i Sverige.

Till ansökan ska den sökande bifoga

1. intyg som styrker tillräckliga yrkeskvalifikationer för aktuell infrastruktur,
2. en beskrivning av hur examinatorn har omhändertagit den del av provverksamheten som gäller svensk infrastruktur, inklusive prov i specifik kommunikation och terminologi för järnvägsdrift och säkerhetsrutiner, och
3. en kopia på det erkännande eller den ackreditering som utfärdats av en behörig myndighet i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/59/EG.

Kompetenskrav

29 § En examinator ska

1. ha tillräcklig och aktuell kompetens och minst fyra års praktisk erfarenhet i fråga om det område som provet omfattar,
2. ha de färdigheter och den pedagogiska skicklighet som krävs för att genomföra prov,
3. ha goda kunskaper om relevanta provmetoder och provdokumentation,
4. kunna förstå och tala det språk som används vid provet motsvarande miniminivå B2 i Gemensam europeisk referensram för språk, som inrättats av Europarådet,
5. ha förfaranden för att bibehålla sin kompetens på de områden som proven omfattar, och
6. känna till behörighetssystemet för lokförare.

Allmänna råd

Den praktiska erfarenheten kan där det är lämpligt även omfatta exempelvis perioder som utbildare inom områden relevanta för examinationen eller perioder som chef för förare av järnvägsfordon.

Körprov

30 § Vid körprov ska examinatoren ha

1. minst fyra års yrkeserfarenhet av att köra järnvägsfordon,
2. ett giltigt lokförarbevis, och
3. ett giltigt kompletterande intyg för den infrastruktur och rullande materiel som provet gäller, eller för en liknande typ av infrastruktur eller rullande materiel.

För att det kompletterande intyget ska vara giltigt ska det vara utfärdat av det järnvägsföretag eller den infrastrukturförvaltare i vars verksamhet körprovet genomförs. Om examinatoren inte har ett sådant intyg ska en förare som har det vara med under färden tillsammans med examinatoren. Det är då föraren med intyget som ansvarar för färden.

31 § Trots 30 § första stycket 3 får körprov anordnas för nya linjer, nyligen utrustade linjer eller nyligen införd rullande materiel utan att den aktuella infrastrukturen eller rullande materielen anges på examinatorns kompletterande intyg.

Prov**Prov om allmänna yrkeskunskaper**

32 § Prov om allmänna yrkeskunskaper ska visa om eleven uppfyller kunskapskraven i bilaga IV till Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/59/EG.

Prov om rullande materiel

33 § Prov om rullande materiel ska visa om eleven uppfyller kunskapskraven i bilaga V till Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/59/EG.

Prov om infrastruktur

34 § Prov om infrastruktur ska visa om eleven uppfyller kunskapskraven i bilaga VI till Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/59/EG.

Körprov

35 § Förmågan att framföra järnvägsfordon ska bedömas genom körprov. Simulatorer får användas som ett komplement till provet för att kontrollera tillämpningen av trafikregler och förarens prestationsförmåga i särskilt svåra situationer.

Kriterier för att anordna prov

36 § En examinator ska avgöra vilken provmetod som är lämplig för att kontrollera elevens kompetens i det enskilda fallet.

37 § Provtiden ska vara anpassad utifrån provets innehåll och omfattning.

Allmänna råd

Vid teoretiska prov där det finns möjlighet att lyssna på provfrågorna bör examinatorn avgöra om provtiden behöver förlängas för att kompensera den extra tid de ljudsatta proven tar.

38 § Examinatorn ska dokumentera resultatet av ett genomfört prov. Av dokumentationen ska det framgå vilka områden provet omfattar och vilka av dessa områden eleven godkänts i.

39 § Den som har undervisat en elev inom ett område får inte examinera eleven inom det området. Han eller hon får dock vara med vid provet.

40 § Examinatorn ska säkerställa att prov förbereds och hanteras på ett sådant sätt att provfrågorna kan hållas konfidentiella.

41 § Examinatorn ska ha rutiner för

1. hur prov ska genomföras,
2. vilket material och vilka hjälpmedel som får användas,
3. att ordningen ska säkerställas,
4. hur fusk ska förhindras, och

5. vilka åtgärder som ska vidtas när en elev vid provet inte följer examinatorns bestämmelser eller anvisningar, använder otillåtet material, otillåtna hjälpmedel eller fuskar på annat sätt, eller orsakar oordning.

Oberoende och opartiskhet

42 § En examinator ska genomföra proven och bedöma provresultaten på ett opartiskt och icke-diskriminerande sätt. Det får inte förekomma påtryckningar eller incitament som skulle kunna påverka genomförandet eller bedömningen.

1. Denna författning träder i kraft den 15 mars 2020.

2. Genom denna författning upphävs Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2011:60) om förarutbildning m.m. enligt lagen (2011:725) om behörighet för lokförare.

På Transportstyrelsens vägnar

JONAS BJELFVENSTAM

Carina Gyll
(Väg och järnväg)